Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto
Ylimetsänhoitaja Matti Heikurainen

Täydentävä muistio valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuulemiseen 28.9.2016 liittyen

METSÄTALOUS

- **HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017**

30.64 Metsähallitus

Asia: Metsähallituksen vuotuisen tulostustavoitteen suuruuteen vaikuttavat tekijät ja maanmyyntiä koskevat linjaukset

1. Tulostavoitteen suuruuteen vaikuttavat tekijät

   Metsähallituslain (234/2016) 2 §:n mukaan Metsähallituksen tulee toimia kestävästi, tuloksellisesti ja liiketoiminnan osalta liiketaloudellisten periaatteiden sekä eduskunnan sille hyväksymien palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden mukaisesti.

   Liiketaloudellisten periaatteiden noudattaminen merkitsee sitä, että omaisuuden käyttö on liiketaloudellisesti kannattavaa ja omaisuudelle saadaan mahdollisimman korkea taloudellinen tuotto. Kannattavuusvaatimus koskee kaikkea Metsähallituksen liiketoimintaa: metsätaloutta, maa-ainesliiketoimintaa, kiinteistökehitystä ja kaavoitusta, tuulivoimatuotantoa ja muiden tytäryhtiöiden toimintaa.

   Maa- ja metsätalousministeriö asettaa liiketoiminnan tavoitteen niin, että eduskunnan hyväksymät palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet voidaan saavuttaa.

   Vuoden 2017 talousarvioesityksessä eduskunnan päättämät tavoitteet on kirjattu seuraavasti: ”Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus paranee edelleen”. Tavoite merkitsee sitä, ettei esimerkiksi Metsähallituksen sisäisesti

asettamia monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä palvelevia metsien käyttörajoituksia ryhdytä purkamaan tuottotavoitteen saavuttamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoite on, että liiketoimintaan käytettävästä valtion omaisuudesta saadaan mahdollisimman suuri yhteiskunnallinen hyöty. Tämä yhteiskunnallinen hyöty muodostuu omaisuuden taloudellisesta tuotosta, yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella saatavista hyödyistä sekä Metsähallituksen toiminnan aluetaloudellisista vaikutuksista.

Metsähallitus on pystynyt viime vuosina parantamaan vuotuista taloudellista tulostaan asetettujen tulostavoitteitten mukaisesti, ja vuotuinen tulos on noussut noin 110 milj. euron tasolle. Samaan aikaan yhteiskunnalliset velvoitteet on otettu huomioon korkealla, noin 55 milj. euron vuotuisen laskennallisen panoksen tasolla. Taloudellisen tuloksen parantuminen on hyödyttänyt paikallisia palveluntarjoajia ja puuta jalostavaa teollisuutta lisääntyneen puuntarjonnan ja työpaikkojen muodossa. Yhteiskunnallisten velvoitteiden korkea panostaso on hyödyttänyt luonnon monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä sekä matkailuyrittäjiä.

Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen selvitysosassa esitetty maa- ja metsätalousministeriön alustavasti asettama Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2017 tulostavoite 107,5 milj. euroa ja liiketoimintakonsernin tulostavoite 115,3 milj. euroa vastaavat maa- ja metsätalousministeriön näkemystä yhteiskunnan kokonaishyötyä parhaiten palvelevasta Metsähallituksen liiketoiminnan tulostasosta nykyisessä markkinatilanteessa.

Maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut Metsähallituksen omistajalinjausten päivitykseen liittyen myös nykyistä alempien tuottovaatimusten vaikutuksia Metsähallituksen metsätalouteen. Johtopäätös oli, että esimerkiksi 10 milj. euroa nykyistä alempi metsätalouden tuottovaatimus vähentäisi Metsähallituksen vuotuista puuntarjontaa mäntytukin osalta noin 250 000 m^3 ja mäntykuidun osalta noin 350 000 m^3. Muissa tavaralajeissa muutos olisi vähemmän merkittävä. Mäntytukin tarjonnan vähenemisellä olisi huomattavia vaikutuksia sahojen raaka-aineen hankintaan erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa. Sahat joutuisivat hankkimaan markkinoilta poistuvan puutavaran yksityismetsistä, tai vaihtoehtoisesti sopeuttamaan tuotantoaan. Vuotuinen avohakkuuala pienenisi noin 3000 hehtaarilla. Hyötyjiä olisivat tältä osin metsien virkistysarvo ja luonnon monimuotoisuus. Alempi tuottovaatimus lisäisi vähäisessä määrin metsien keski-ikää ja keskimääräistä järeyttä. Muutokset olisivat hyvin hitaita, eikä niiden vaikutuksia ole tarkemmin arvioitu.

Maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan Metsähallituksen metsätalouden tuottovaatimuksen alentaminen ei parantaisi yhteiskunnallista kokonaishyötyä. Tämän vuoksi Metsähallituksen tuottotavoite on tarkoitus jatkossakin säilyttää liiketoiminnan kannalta haasteellisena. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisen taso on samoin tarkoitus säilyttää nykyisellä korkealla tasolla parhaan yhteiskunnallisen kokonaishyödyn saavuttamiseksi.

Maan myyntimäärä

Metsähallituksen metsätalousmaan myyntiä on lisätty vuodesta 2012 Metsähallituksen tuloutuksen lisäämiseksi ja kiinteistörakenteen parantamiseksi. Metsätalousmaan myynti oli taloudellisesti perusteltua, koska myydyn metsämaan hinta ylitti selvästi metsätalousmaan arvon metsätalouskäytössä. Metsähallituksella oli myös runsaasti myyntiin sopivia liiketoiminnan kannalta epätarkoituksenmukaisia irrallisia palstoja. Valtion metsien myynnin katsottiin myös tukevan yksityismetsätalouden tilakoon kasvattamista, mikä on pitkään ollut metsäpoliittisena tavoitteena.

Valtion omistaman talousmetsän myynti oli vuoden 2010 lopussa uudistetun valtion kiinteistöstrategian mukaista. Kiinteistöstrategiassa valtion omistama talousmetsä on luokiteltu ei- strategiseksi omaisuudeksi, jota valtio voi myydä tärkeiden yhteiskunnallisten tarpeiden rahoittamiseksi.

Metsähallituksen metsätalousmaan vuotuinen myynti nousi edellä mainittujen omistajalinjausten seurauksena aikaisemmasta alle 2000 hehtaarin tasosta 8500 hehtaariin vuonna 2013.

Kataisen hallituksen Julkisen talouden suunnitelmassa (2015 – 2018) päätettiin ohjata valtion varallisuutta tuottavampaan käyttöön yhteiskunnan kasvupanoksina. Tämän mukaisesti Metsähallitukselle osoitettiin 25 milj. euron lisätuloutusvaatimus, joka tuli toteuttaa omaisuuden myyntiä lisäämällä. Näiden linjausten mukaisesti Metsähallituksen jo alenevaksi suunniteltu metsätalousmaan myynti nousi vuonna 2014 11500 hehtaariin ja oli vielä vuonna 2015 6800 hehtaaria. Maan myynti kohdistettiin edelleenkin pieniin, alle 100 hehtaarin kokoisiin irrallisiin palstoihin.

Julkisen talouden suunnitelmassa edellytetty Metsähallituksen metsien lisämyynti on päättynyt, ja metsien myynti tulee jatkossa vähenemään merkittävästi.

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on, että Metsähallituksen talouskäytössä olevien metsien pinta-alaa ei enää merkittävästi alenneta. Kiinteistörakennetta voidaan kuitenkin edelleen parantaa maan myynneillä ja ostoilla.

Vuoden 2017 TAE perustuu oletukseen, että Metsähallitus myisi talousmetsiä noin 2000 hehtaarin verran (myyntivoittoa 2 milj. euroa). Kun samalla maan ostotoimintaa on tarkoitus jatkaa normaalilla runsaan 3 milj. euron tasolla, ei Metsähallituksen talousmetsien määrä merkittävästi vähenisi.